

Apokrifno *Evandjelje po Petru*

Preveli: Vjekoslava Margetić, Toma Marušić i Petra Matović

Apokrifna evandjelja čine poseban korpus ranokršćanske književnosti koji privlači interes kako znanstvenika, tako i šire javnosti. Tom korpusu pripada i fragmentarno sačuvano *Evandjelje po Petru*. Sačuvani dio ovog evandjelja opisuje osudu, raspeće, pokop i uskrsnuće Isusa Krista, te reakciju Marije Magdalene na ove događaje. Najveći otklon od kanonskih evandjelja predstavlja opis uskrslog Krista koji izlazi iz grobnice u društvu dvojice mladića koji su sišli s nebesa, a slijedi ih križ koji govori. *Evandjelje po Petru* spominju kršćanski pisci Origen (oko 185 – oko 254) i Euzebije iz Cezareje (oko 265–340)¹. Potonji navodi da je antiohijski biskup Serapion zabranio čitanje ovog evandjelja jer se u njemu moglo prepoznati elemente hereze zvane doketizam. Naziv ove hereze izvodi se od glagola δοκέω «činiti se»; njezini su pobornici vjerovali da Krist nije zaista patio, nego se samo činilo da je tako.

Suvremeno proučavanje ovog evandjelja počelo je krajem 19. stoljeća. Rukopis na pergamentu nađen je 1886–1887. u Akhmimu u Egiptu. *Editio princeps* izlazi 1892. u Parizu (priredio U. Bouriant), a godinu dana kasnije Sweteovo izdanje u Londonu (Swete 1893). Za *Evandjelje po Petru* važno je spomenuti Fosterovu opsežnu studiju ovog apokrifa koja uključuje detaljnu analizu teološkog i povijesnog konteksta, diplomatičko izdanje teksta te dodatne fragmente koji bi mogli činiti dio evandjelja (Foster 2010). Od novije literature spomenimo i Ehrman, Pleše (2011) i Porter (2011) kod kojih se nalazi pregled apokrifnih evandjelja i osnovne informacije o njima. Ehrman i Pleše uključili su u svoj pregled cjelovite izvorne tekstove i njihove prijevode na engleski, dok Porter navodi samo odabrane odlomke apokrifnih tekstova, ali donosi pregršt slikovnih priloga, uključujući neke likovne prikaze apokrifne tradicije.

Evandjelje po Petru privuklo je našu pažnju prvenstveno zbog mnogih obilježja helenističkog grčkog od kojih ovdje navodimo samo neka. Od fonoloških obilježja nalazimo jonsko σ umjesto atičkog ττ u oblicima glagola νύσσω i φυλάσσειν (ἔνυσσον III, φυλασσόντων IX) umjesto atičkih νύττω i φυλάττειν, te pokretno ν koje se pojavljuje i gdje nije potrebno (ἦλθεν πρὸς II), odnosno ne pojavljuje se tamo gdje bi trebalo (ἦλθε ἐπὶ XI). Monoftongizacija diftonga koja se provodi u helenističkom razdoblju i zbog koje ει postaje grafem za /i/ objašnjava pisanje Πειλάτος (*passim*) za latinsko ime *Pilatus*.

Na razini morfologije za helenistički grčki tipičan je nestanak atičke deklinacije te u *Evandjelju po Petru* nalazimo oblike τοῦ ναοῦ (V), τὸν ναόν (VIII), ὁ λαός (VIII), τῷ λαῷ (III) umjesto atičkih τοῦ νεώ, τὸν νεών, ὁ λεώς, τῷ λεῷ. U helenističkom

¹ Informacije o *Evandjelju* prema Ehrman, Pleše (2011: 371–377).

grčkom razvijaju se novi, perifrastični načini tvorbe nekih glagolskih oblika. U *Evandjelju po Petru* nalazimo θεασάμενος ἦν (VI) i ἦν τεθείς (XI) kao nove oblike za pluskvamperfekt (o ovom načinu tvorbe pluskvamperfekta v. Browning 1983: 33). U helenističkom grčkom se formant slabog aorista -α počeo dodavati osnovama jakog aorista te u *Evandjelju po Petru* nalazimo oblike poput ἐπέσαντο (V) i ἦλθατε (XI). Još je jedno obilježje helenističkog grčkog oblik ἔθηκαν (VI, VIII), kappa aorist u kojem se κ pojavljuje i u množini. Atički kappa aorist ima κ samo u jednini, no u helenističkom grčkom dolazi do ujednačavanja paradigme. Za helenistički grčki tipičan je i nestanak medija, zbog čega pasivni oblici glagola ἀποκρίνω preuzimaju značenje ‘odgovoriti’ koje su ranije imali medijalni oblici (ἀποκριθείς X), a koristi se i aktivni futur glagola κλαίω (κλαύσομεν XI) čiji je atički futur medijalan i glasi κλαύσομαι. Uočljiva je i upotreba polimorfemskih prijedloga ἔμπροσθεν (IV, X) te ἀνὰ μέσον (IV). Upotreba takvih prijedloga širi se u helenističkom razdoblju. Brkanje izražavanja cilja i mjesta također je tipično za helenistički grčki te u *Evandjelju po Petru* nalazimo prijedložne izraze u kojima se prijedlog ἐπί koristi za označavanje cilja, ali ne u kombinaciji s akuzativom, nego dativom: ἐπὶ τῇ θύρᾳ (VIII). Za izražavanje društva prijedložnim izrazom koristio se prijedlog μετὰ s genitivom ili σύν s dativom. Zbog nestanka dativa u helenističkom grčkom širi se upotreba prijedloga μετὰ s genitivom. U *Evandjelju po Petru* nalazimo veći broj prijedloga μετὰ s genitivom (μετὰ ὄξους V, μετὰ λύχων V, μετὰ τῶν ἐταίρων VII, μετὰ στρατιωτῶν VIII, μεθ’ ἑαυτῆς XI) nego prijedloga σύν s dativom (σύν αὐτοῖς VIII, σύν ἡμῖν XII).

Na razini leksika uočavamo latinsku posuđenicu κεντυρίων (τὸν κεντυρίωνα VIII, IX, X, τοῦ κεντυρίωνος VIII, τῷ κεντυρίωνι X, dva puta), što nije neobično zbog utjecaja koji je latinski jezik imao u to doba, a sama riječ se nalazi i u Novom zavjetu. U *Evandjelju po Petru* upotrebljava se glagol ἐξυπνίζω (ἐξύπνισαν IX). Glagol je potvrđen isključivo u poklasičnoj literaturi: nalazi se kod Hrizipa (2.334), Plutarha (Plu. Ant. 30) i Marka Aurelija (M. Ant. 6.31) te u *Evandjelju po Ivanu* (11.11) i *Septuaginti* (LXX Jd.16.14). Frinih, jedan od najpoznatijih atičkih purista, kritizira upotrebu ovog glagola, što znači da je bila prilično rašireno obilježje govornog jezika (Phryn. 200).²

Od semantičkih promjena spomenimo pridjev ὠραῖος koji se pojavljuje u značenju ‘lijep’ koje je potvrđeno u helenističkim i kršćanskim tekstovima (LXX Ge. 3.6,2 Ch. 36.19, Ev. Matt. 23.27, Act. Ap. 3.10), a postoji i danas u novogrčkom (za razliku od klasičnog ‘pravovremen’ ili ‘sezonski’).

Ovdje donosimo Sweteovo izdanje teksta (Swete 1893). Kritički aparat donosimo samo u slučajevima kad je Swete ispravljao oblike koji se zapravo mogu objasniti

² Podaci o pojavljivanju i značenjima prema Liddell-Scott-Jonesovu rječniku na *Logeionu*.

kao odraz jezičnih promjena u helenističkom grčkom, osobito fonoloških, npr. itacizma (ὠνειδίσειν – ωνειδησειν IV, ἐπέχρισαν – επεχρεισαν VIII) ili gubitka duljine vokala kao razlikovnog obilježja (οὔτος – ουτως IV). Riječi koje Swete navodi u malom verzalu navodimo odgovarajućim malim i velikim slovima radi dosljednosti tipografije.

Bibliografija

- Browning, Robert. 1983. *Medieval and Modern Greek*. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ehrman, Bart D.; Pleše, Zlatko. 2011. *The Apocryphal Gospels. Texts and Translations*. Oxford: Oxford University Press.
- Foster, Paul. 2010. *The Gospel of Peter. Introduction, Critical Edition and Commentary*. Leiden, Boston: Brill.
- Logeion <https://logeion.uchicago.edu>, zadnji pristup 17. 11. 2025.
- Porter, J. R. 2011. *Izgubljena Biblija. Otkriveni zaboravljeni spisi*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Swete, H. G. 1983. *The Akhmîm Fragment of the Apocryphal Gospel of Peter*. London: Macmillan.

I. Τῶν δὲ Ἰουδαίων οὐδεὶς ἐνίψατο τὰς χεῖρας, οὐδὲ Ἡρώδης οὐδ' εἰς τῶν κριτῶν αὐτοῦ· καὶ μὴ βουλευθέντων νίψασθαι ἀνέστη Πειλάτος. καὶ τότε κελεύει Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς παραλημφθῆναι τὸν κύριον, εἰπὼν αὐτοῖς ὅτι Ὅσα ἐκέλευσα ὑμῖν ποιῆσαι αὐτῷ, ποιήσατε.

II. Ἰσθίκει δὲ ἐκεῖ Ἰωσήφ ὁ φίλος Πειλάτου καὶ τοῦ κυρίου, καὶ εἰδὼς ὅτι σταυρίσκουν αὐτὸν μέλλουσιν, ἦλθεν πρὸς τὸν Πειλάτον καὶ ἤτησε τὸ σῶμα τοῦ κυρίου πρὸς ταφήν. καὶ ὁ Πειλάτος πέμψας πρὸς Ἡρώδη ἤτησεν αὐτοῦ τὸ σῶμα, καὶ ὁ Ἡρώδης ἔφη Ἀδελφὲ Πειλάτε, εἰ καὶ μὴ τις αὐτὸν ἤτήκει, ἡμεῖς αὐτὸν ἐθάπτομεν, ἐπεὶ καὶ σάββατον ἐπιφώσκει· γέγραπται γὰρ ἐν τῷ νόμῳ ἥλιον μὴ δύναι ἐπὶ πεφονευμένῳ.

III. Καὶ παρέδωκεν αὐτὸν τῷ λαῷ πρὸ μιᾶς τῶν ἀζύμων, τῆς ἑορτῆς αὐτῶν. οἱ δὲ λαβόντες τὸν κύριον ὥθουν αὐτὸν τρέχοντες, καὶ ἔλεγον Σύρωμεν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἐξουσίαν αὐτοῦ ἐσχηκότες, καὶ πορφύραν αὐτὸν περιέβαλλον, καὶ ἐκάθισαν αὐτὸν ἐπὶ καθέδραν κρίσεως, λέγοντες Δικαίως κρῖνε, βασιλεῦ τοῦ Ἰσραήλ. καὶ τις αὐτῶν ἐνεγκὼν στέφανον ἀκάνθινον ἔθηκεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ κυρίου· καὶ ἕτεροι ἐστῶτες ἐνέπτυσαν αὐτοῦ ταῖς ὄψεσι, καὶ ἄλλοι τὰς σιαγόνας αὐτοῦ ἐράπισαν· ἕτεροι καλάμῳ ἔνυσσαν αὐτόν, καὶ τινες αὐτὸν ἐμάστιζον λέγοντες Ταύτη τῆ τιμῇ τιμήσωμεν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ.

IV. Καὶ ἤνεγκον δύο κακούργους, καὶ ἐσταύρωσαν ἀνὰ μέσον αὐτῶν τὸν κύριον· αὐτὸς δὲ ἐσιώπα, ὡς μηδὲν πόνον ἔχων. καὶ ὅτε ὤρθωσαν τὸν σταυρὸν, ἐπέγραψαν ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. καὶ τεθεικότες τὰ ἐνδύματα

I. A nitko od Židova nije oprao ruke, niti Herod niti ijedan od njegovih sudaca. I budući da ih nisu htjeli oprati, Pilat je ustao. I tada je kralj Herod zapovjedio da uzmu Gospodina sa sobom i rekao im: „Učinite ono što sam zapovjedio da mu učinite.”

II. Stajao je tamo Josip, Pilatov prijatelj i Gospodinov, i kad je vidio da ga namjeravaju razapeti, došao je do Pilata i zatražio Gospodinovo tijelo da ga pokopa. I Pilat je javio Herodu i zatražio njegovo tijelo. I Herod je rekao: „Brate Pilate, da ga i nije nitko bio zatražio, mi bismo ga pokopali, jer sviće subota: zapisano je, naime, u Zakonu da se ubijeni pokapa prije zalaska sunca.”

III. I predao ga je narodu prije prvog dana. A oni koji su zgrabili Gospodina gurali su ga dok su trčali i govorili su: „Natežimo sina Božjeg, jer stekli smo vlast nad njim.” I omatali su ga purpurnom tkaninom i posjeli na sudačko sjedalo i govorili: „Sudi pravedno, kralju Izraela!” I netko od njih je donio trnovu krunu i stavio je Gospodinu na glavu. A neki koji su tamo stajali pljuvali su mu u oči, a neki su ga šamarali po obrazima; jedni su ga boli trskom, a drugi bičevali i pritom govorili: „Ovakvom čašću počastimo sina Božjeg.”

IV. Pa su doveli dva zločinca i razapeli Gospodina između njih, a on je šutio kao da uopće ne osjeća bol. I kad su podigli križ, napisali su na njemu: „Ovo je kralj Izraela.” I stavili su njegovu odjeću pred njega te je podijelili među

ἔμπροσθεν αὐτοῦ διεμερίσαντο, καὶ λαχμὸν ἔβαλον ἐπ’ αὐτοῖς. εἷς δὲ τις τῶν κακούργων ἐκείνων ὠνειδίσειν¹ αὐτοὺς λέγων Ἡμεῖς διὰ τὰ κακὰ ἃ ἐποιήσαμεν οὕτω πεπόνθαμεν· οὗτος² δὲ σωτὴρ γενόμενος τῶν ἀνθρώπων τί ἠδίκησεν ὑμᾶς; καὶ ἀγανακτήσαντες ἐπ’ αὐτῷ ἐκέλευσαν ἵνα μὴ σκελοκοπηθῆ, ὅπως βασανιζόμενος ἀποθάνοι.

V. Ἦν δὲ μεσημβρία, καὶ σκότος κατέσχε πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν· καὶ ἐθορυβοῦντο καὶ ἠγωνίων μὴ ποτε ὁ ἥλιος ἔδω, ἐπειδὴ ἔτι ἔζη· γέγραπται αὐτοῖς ἥλιον μὴ δύναι ἐπὶ πεφωνευμένω.³ καὶ τις αὐτῶν εἶπεν Ποτίσατε αὐτὸν χολὴν μετὰ ὄξους· καὶ κεράσαντες ἐπότισαν. καὶ ἐπλήρωσαν πάντα, καὶ ἐτελείωσαν κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν τὰ ἁμαρτήματα. περιήρχοντο δὲ πολλοὶ μετὰ λύχνων, νομίζοντες ὅτι νύξ ἐστίν· [τινὲς δὲ] ἐπέσαντο. καὶ ὁ κύριος ἀνεβόησε λέγων Ἡ δύναμις μου, ἡ δύναμις, κατέλειψάς με· καὶ εἰπὼν ἀνελήφθη. καὶ αὐτῆς [τῆς] ὥρας διεράγη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ εἰς δύο.

VI. Καὶ τότε ἀπέσπασαν τοὺς ἦλους ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ κυρίου, καὶ ἔθηκαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἡ γῆ πᾶσα ἐσεισθη καὶ φόβος μέγας ἐγένετο. τότε ἥλιος ἔλαμψε καὶ εὐρέθη ὥρα ἐνάτη. ἐχάρησαν δὲ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ δεδώκασιν τῷ Ἰωσήφ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἵνα αὐτὸ θάψῃ, ἐπειδὴ θεασάμενος ἦν ὅσα ἀγαθὰ ἐποίησεν. λαβὼν δὲ τὸν κύριον ἔλουσε καὶ εἴλησε σινδόνι⁴ καὶ εἰσήγαγεν εἰς ἴδιον τάφον καλούμενον Κῆπον Ἰωσήφ.

sobom; bacili su ždrijeb za nju. A jedan od onih zločinaca prekorio ih je ovim riječima: „Mi ovako trpimo zbog zločina koje smo počinili, a on, koji je postao Spasitelj ljudi, što vam je on učinio našao?” Naljutivši se na njega, naredili su da mu se ne slome noge, tako da umre u mukama.

V. I bilo je podne, a mrak je pokrio cijelu Judeju. Pa su bili uznemireni i brinuli se da je sunce zašlo, budući da je još bio živ: kod njih je, naime, zapisano da se ubijeni pokapa prije zalaska sunca. I netko od njih je rekao: „Dajte mu da popije žuči s octom”, te su pomiješali i dali mu da popije. I ispunili su sve i nad svojim su glavama izvršili grijeh. A mnogi su hodali uokolo sa svjetiljkama, uvjereni da je noć, i neki su pali. I Gospodin je viknuo: „Snago moja, snago, napustila si me.” Tako je rekao i bio uznesen. I u taj se čas zastor u jeruzalemskom hramu razderao nadvoje.

VI. I tada su iščupali čavle iz Gospodinovih ruku i položili ga na zemlju, a cijela se zemlja zatresla i zavladao je velik strah. Tada je zasjalo sunce i shvatili su da je devet sati. A Židovi su se razveselili i dali su Josipu njegovo tijelo da ga pokopa, budući da je bio vidio koliko je dobrih djela učinio. Pa kad je uzeo Gospodina, oprao ga je i zamotao u platno te unio u vlastitu grobnicu koja se zvala Josipov vrt.

¹ ωνειδησειν

² ουτως

³ πεφωνευμενω

⁴ σινδονιν

VII. Τότε οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἱερεῖς,⁵ γνόντες οἷον κακὸν ἑαυτοῖς ἐποίησαν, ἤρξαντο κόπτεσθαι καὶ λέγειν Οὐαὶ ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν· ἤγγισεν ἡ κρίσις καὶ τὸ τέλος Ἰερουσαλήμ. ἐγὼ δὲ μετὰ τῶν ἐταίρων μου ἔλυπούμην, καὶ τετρωμένοι κατὰ διάνοιαν ἐκρυβόμεθα· ἐζητούμεθα γὰρ ὑπ' αὐτῶν ὡς κακοῦργοι καὶ ὡς τὸν ναὸν θέλοντες ἐμπρῆσαι· ἐπὶ δὲ τούτοις πᾶσιν ἐνηστεύομεν, καὶ ἐκαθεζόμεθα πενθοῦντες καὶ κλαίοντες νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἕως τοῦ σαββάτου.

VIII. Συναχθέντες δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι καὶ πρεσβύτεροι πρὸς ἀλλήλους, ἀκούσαντες ὅτι ὁ λαὸς ἅπας γογγύζει καὶ κόπτεται τὰ στήθη λέγοντες ὅτι Εἰ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ταῦτα τὰ μέγιστα σημεῖα γέγονεν, ἴδετε ὅτι πόσον δίκαιός ἐστιν· ἐφοβήθησαν οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ἦλθον πρὸς Πειλᾶτον δεόμενοι αὐτοῦ καὶ λέγοντες Παράδος ἡμῖν στρατιώτας, ἵνα φυλάξω[μεν] τὸ μνήμα αὐτοῦ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, μὴ ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ ὑπολάβῃ ὁ λαὸς ὅτι ἐκ νεκρῶν ἀνέστη, καὶ ποιήσωσιν ἡμῖν κακά. ὁ δὲ Πειλᾶτος παραδέδωκεν αὐτοῖς Πετρῶνιον τὸν κεντυρίωνα μετὰ στρατιωτῶν φυλάσσειν τὸν τάφον. καὶ σὺν αὐτοῖς ἦλθον πρεσβύτεροι καὶ γραμματεῖς ἐπὶ τὸ μνήμα, καὶ κυλίσαντες λίθον μέγαν κατὰ τοῦ κεντυρίωνος καὶ τῶν στρατιωτῶν ὁμοῦ πάντες οἱ ὄντες ἐκεῖ ἔθηκαν ἐπὶ τῇ θύρᾳ τοῦ μνήματος, καὶ ἐπέχρισαν⁶ ἐπτά σφραγίδας, καὶ σκηνὴν ἐκεῖ πῆξαντες ἐφύλαξαν. πρωίας δέ, ἐπιφώσκοντος

VII. Tada su Židovi i starješine i svećenici, shvativši kakvo su si zlo priredili, počeli zapomagati i govoriti: „Jao nama zbog naših grijeha! Stigao je sud i kraj Jeruzalema.” A ja sam tugovao s drugovima, te smo se, duboko potreseni, skrivali. Tražili su nas, naime, kao da smo zločinci i želimo zapaliti hram, i cijelo to vrijeme smo postili i sjedili u tuzi i žalosti dan i noć sve do subote.

VIII. Skupili su se među sobom pismoznanci i farizeji i starješine jer su čuli da sav narod gundā i udara se o prsa i pritom govori: „Ako se zbog njegove smrti pojavilo to najveće znamenje, vidite koliko je bio pravedan.” Starješine su se prestrašili i došli Pilatu i molili ga i govorili: „Daj nam vojnike da tri dana čuvamo njegovu grobnicu, da ne bi došli njegovi učenici i ukrali ga, a narod shvatio da je ustao iz mrtvih, i da nam ne nanesu zlo.” A Pilat im je dao centuriona Petronija zajedno s vojnicima da čuvaju grob. I starješine i pismoznanci došli su s njima do grobnice. I kad su zakotrljali velik kamen prema centurionu i vojnicima, svi koji su se tamo nalazili zajedno su ga navalili na ulazna vrata grobnice. I zapečatili su ga sa sedam pečata i, postavivši tamo šator, čuvali stražu. U subotu rano ujutro došla je gomila iz Jeruzalema i okolice da vidi zapečaćenu grobnicu.

⁵ οἱερεῖς

⁶ ἐπεχρῆισαν

τοῦ σαββάτου, ἦλθεν ὄχλος ἀπὸ Ἱερουσαλήμ καὶ τῆς περιχώρου ἵνα ἴδωσι τὸ μνημεῖον ἐσφραγισμένον.

ΙΧ. Τῆ δὲ νυκτὶ ἣ ἐπέφωσκεν ἡ κυριακὴ, φυλασσόντων τῶν στρατιωτῶν ἀνὰ δύο δύο κατὰ φρουράν, μεγάλη φωνὴ ἐγένετο ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ εἶδον ἀνοιχθέντας τοὺς οὐρανοὺς καὶ δύο ἄνδρας κατελθόντας ἐκεῖθεν,⁷ πολὺ φέγγος ἔχοντας, καὶ ἐγγίσαντας τῷ τάφῳ. ὁ δὲ λίθος⁸ ἐκεῖνος ὁ βεβλημένος ἐπὶ τῆ θύρᾳ ἀφ' ἑαυτοῦ κυλισθεὶς ἐπεχώρησε παρὰ μέρος, καὶ ὁ τάφος ἠνοιγῆ⁹ καὶ ἀμφοτέρω οἱ νεανίσκοι εἰσήλθον. ἰδόντες οὖν οἱ στρατιῶται ἐκεῖνοι ἐξύπνισαν τὸν κεντυρίωνα καὶ τοὺς πρεσβυτέρους, παρήσαν γὰρ καὶ αὐτοὶ φυλάσσοντες· καὶ ἐξηγουμένων αὐτῶν ἃ εἶδον, πάλιν ὀρώσιν ἐξελθόντας¹⁰ ἀπὸ τοῦ τάφου τρεῖς ἄνδρας,¹¹ καὶ τοὺς δύο τὸν ἕνα ὑπορθοῦντας, καὶ σταυρὸν ἀκολουθοῦντα¹² αὐτοῖς· καὶ τῶν μὲν δύο τὴν κεφαλὴν χωροῦσαν μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ δὲ χειραγωγουμένου ὑπ' αὐτῶν ὑπερβαίνουσαν τοὺς οὐρανοὺς, καὶ φωνῆς ἤκουον ἐκ τῶν οὐρανῶν λεγούσης Ἐκήρυξας τοῖς κοιμωμένοις· καὶ ὑπακοὴ ἠκούετο ἀπὸ τοῦ σταυροῦ [ὅ]τι Ναί.

Χ. Συνεσκέπτοντο οὖν ἀλλήλοις ἐκεῖνοι ἀπελθεῖν καὶ ἐμφανίσαι ταῦτα τῷ Πειλάτῳ. καὶ ἔτι διανοουμένων αὐτῶν φαίνονται πάλιν ἀνοιχθέντες οἱ

ΙΧ. Α u noći sa subote na nedjelju, dok su vojnici bili po dvojica na straži, na nebu se začuo prodoran glas i vidjeli su da se nebesa otvaraju i da iz njih silaze dva muškarca koja bliješte i približavaju se grobu. A onaj se kamen navaljen na grob otkotrljao sam od sebe i dijelom pomaknuo u stranu, i grob se otvorio i oba su mladića ušla. Ugledavši to, oni vojnici probude centuriona i starješine; i oni su, naime, s njima stražarili. I dok su govorili što su vidjeli, ponovno su ugledali trojicu muškaraca kako izlaze i kako dvojica pridržavaju jednog dok ih slijedi križ; i vidjeli su da glave one dvojice dosežu nebo, a da glava onoga kojeg su vodili za ruku nadvisuje nebesa. I čuli su glas s nebesa kako govori: „Jesi li održao propovijed onima koji spavaju?” I začuo se odgovor od križa: „Da.”

Χ. Pa su među sobom donijeli odluku da odu i prijave to Pilatu. I dok su još razmišljali, ponovno im se ukažu nebesa kako se otvaraju i neki čovjek

⁷ εκειθε

⁸ λειθος

⁹ ενοιγε

¹⁰ εξελθοντες

¹¹ ανδρες

¹² ακολοθουντα

οὐρανοὶ καὶ ἄνθρωπός τις κατελθὼν καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ μνήμα. ταῦτα ἰδόντες οἱ περὶ τὸν κεντυρίωνα νυκτὸς ἔσπευσαν πρὸς Πειλᾶτον, ἀφέντες τὸν τάφον ὃν ἐφύλασσον, καὶ ἐξηγήσαντο πάντα ἅπερ εἶδον, ἀγωνιῶντες μεγάλως καὶ λέγοντες Ἀληθῶς υἱὸς ἦν θεοῦ. ἀποκριθεὶς ὁ Πειλᾶτος ἔφη Ἐγὼ καθαρεύω τοῦ αἵματος τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ὕμιν¹³ δὲ τοῦτο ἔδοξεν. εἶτα προσελθόντες πάντες ἐδέοντο αὐτοῦ καὶ παρεκάλουν κελεῦσαι τῷ κεντυρίωνι¹⁴ καὶ τοῖς στρατιώταις μηδὲν εἰπεῖν ἃ εἶδον· συμφέρει γάρ, φασίν, ἡμῖν ὀφλῆσαι μεγίστην ἁμαρτίαν ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ, καὶ μὴ ἔμπεσεῖν εἰς χεῖρας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων καὶ λιθασθῆναι. ἐκέλευσεν οὖν ὁ Πειλᾶτος τῷ κεντυρίωνι¹⁵ καὶ τοῖς στρατιώταις μηδὲν εἰπεῖν.

XI. Ὁρθρου δὲ τῆς κυριακῆς Μαριὰμ ἢ Μαγδαληνή, μαθήτρια τοῦ κυρίου (φοβουμένη διὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἐπειδὴ ἐφλέγοντο ὑπὸ τῆς οργῆς, οὐκ ἐποίησεν ἐπὶ τῷ μνήματι τοῦ κυρίου ἃ εἰώθεσαν ποιεῖν¹⁶ αἱ γυναῖκες ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι τοῖς ἀγαπωμένοις αὐταῖς), λαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς τὰς φίλας ἦλθε ἐπὶ τὸ μνημεῖον ὅπου ἦν τεθεῖς, καὶ ἐφοβοῦντο μὴ ἴδωσιν αὐτὰς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον Εἰ καὶ μὴ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἧ ἔσταυρώθη ἐδυνήθημεν κλαῦσαι καὶ κόψασθαι, καὶ νῦν ἐπὶ τοῦ μνήματος αὐτοῦ ποιήσωμεν ταῦτα. τίς δὲ ἀποκυλίσει ἡμῖν καὶ τὸν λίθον τὸν τεθέντα ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ μνημείου,

koji je sišao i ušao u grobnicu. Vidjevši to, centurionovi ljudi u noći požure do Pilata, napustivši grob koji su čuvali, i prenijeli su sve što su vidjeli i u velikoj panici govorili: „Zaista je bio Sin Božji.” Pilat im je odgovorio: „Ja sam čist od krvi sina Božjega, vi ste to odlučili.” Zatim su mu svi prišli i molili ga i preklinjali da zapovjedi centurionu i vojnicima da ne kažu ništa o onome što su vidjeli. „Bolje nam je, naime,” govorili su, „da budemo okrivljeni za najveći grijeh pred Bogom i da ne padnemo u ruke židovskom narodu i budemo kamenovani.” Zapovjedi dakle Pilat centurionu i vojnicima da ništa ne kažu.

XI. No, kad je svanula nedjelja, Marija Magdalena, učenica Gospodinova, koja u strahu od Židova – jer su plamtjeli od bijesa – nije na Gospodinovom grobu učinila ono što su žene običavale činiti za svoje voljene koji su umrli, povelja je prijateljice sa sobom i stigla do grobnice gdje je bio položen. I bojale su se da ih Židovi ne bi vidjeli te su govorile: „Čak i ako nismo mogle plakati i udarati se o prsa onog dana kad je bio razapet, učinimo to sada pred njegovim grobom. Ali, tko će nam otkotrljati kamen postavljen na vrata grobnice kako bismo ušle, sjele pored njega i učinile što treba? Naime, kamen je bio velik, a

¹³ ἡμιν

¹⁴ τῷ κεντωριων

¹⁵ κεντυριων

¹⁶ ποιεν

ἵνα εἰσελθοῦσαι παρακαθεσθῶμεν αὐτῶ καὶ ποιήσωμεν τὰ ὀφειλόμενα;¹⁷ μέγας γὰρ ἦν ὁ λίθος, καὶ φοβούμεθα μή τις ἡμᾶς ἴδῃ. καὶ εἰ μὴ δυνάμεθα, κἄν ἐπὶ τῆς θύρας βάλωμεν ἃ φέρομεν εἰς μνημοσύνην αὐτοῦ, κλαύσομεν καὶ κοψόμεθα ἕως ἔλθωμεν εἰς τὸν οἶκον ἡμῶν. καὶ ἀπελθοῦσαι εὗρον τὸν τάφον ἠνεωγμένον· καὶ προσελθοῦσαι παρέκυσαν ἐκεῖ, καὶ ὀρώσιν ἐκεῖ τινα νεανίσκον καθεζόμενον μέσῳ τοῦ τάφου, ὡραῖον καὶ περιβεβλημένον στολὴν λαμπροτάτην, ὅστις ἔφη αὐταῖς Τί ἤλθατε; τίνα ζητεῖτε; μὴ τὸν σταυρωθέντα ἐκεῖνον; ἀνέστη καὶ ἀπῆλθεν· εἰ δὲ μὴ πιστεύετε, παρακύψατε καὶ ἴδατε τὸν τόπον ἔνθα ἔκειτο, ὅτι οὐκ ἔστιν· ἀνέστη γὰρ καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖ ὅθεν ἀπεστάλη. τότε αἱ γυναῖκες φοβηθεῖσαι ἔφυγον.

XII. Ἦν δὲ τελευταία ἡμέρα τῶν ἀζύμων, καὶ πολλοὶ τινες ἐξήρχοντο, ὑποστρέφοντες εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν τῆς ἑορτῆς παυσαμένης. ἡμεῖς δὲ οἱ δώδεκα μαθηταὶ τοῦ κυρίου ἐκλαίομεν καὶ ἐλυπούμεθα, καὶ ἕκαστος λυπούμενος διὰ τὸ συμβᾶν ἀπηλλάγη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ Σίμων Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφός μου λαβόντες ἡμῶν τὰ λίνα ἀπήλθαμεν εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἦν σὺν ἡμῖν Λευεὶς ὁ τοῦ Ἀλφαίου, ὃν Κύριος ...

bojimo se da nas netko ne vidi. I ako ne možemo, čak i ako odložimo pred vrata stvari koje nosimo u znak sjećanja na njega, plakat ćemo i tugovati sve dok ne dođemo u svoje kuće.” I kad su stigle, otkrile su da je grobnica otvorena. Kad su prišle i navirile se unutra, tamo su ugledale nekog mladića kako sjedi u sredini grobnice, lijepog i odjevenog u presjajnu opravu, koji im je rekao: „Zašto ste došle? Koga tražite? Možda onog razapetog? Ustao je i otišao – a ako ne vjerujete, bacite pogled, pogledajte mjesto gdje je bio položen i da ga nema – ustao je, naime, i otišao onamo odakle je poslan.” Zatim su žene, prestrašene, pobjegle.

XII. Bio je zadnji dan Blagdane beskvasnih kruhova te su mnogi počeli odlaziti i vraćati se svojim kućama kad je svetkovina završila. A mi, dvanaestorica učenika Gospodinovih, plakali smo i tugovali te se svaki, žalostan zbog onoga što se dogodilo, povukao u svoju kuću. A ja, Šimun Petar, i moj brat Andrija uzeli smo svoje mreže i otišli na more – a s nama i Levi, sin Alfejev, kojeg je Gospodin ...

¹⁷ οφειλόμενα

